

Т. В. ПОЛОЗОВА

Харківський національний університет радіоелектроніки

О. В. МАНОЙЛЕНКО

Національний технічний університет "Харківський політехнічний інститут"

МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОГО МЕХАНІЗМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Запропоновано визначення поняття "інноваційно-інвестиційний механізм забезпечення конкурентоспроможності підприємства". Розкрито особливості та сформульовано принципи функціонування інноваційно-інвестиційного механізму забезпечення конкурентоспроможності підприємства.

Ключові слова: інноваційно-інвестиційний механізм, конкурентоспроможність підприємства, принципи, фактори, рівень впливу.

T. V. POLOZOVA

Kharkiv National University of radioelectronics

O. V. MANOYLENKO

National Technical University "Kharkiv Polytechnic Institute"

METHODOLOGICAL ASPECTS OF FUNCTIONING OF INNOVATIVE AND INVESTMENT MECHANISM FOR PROVIDING COMPETITIVENESS OF THE ENTERPRISE

The definition of the concept "innovative and investment mechanism for providing competitiveness of the enterprise" is proposed. The peculiarities and principles of functioning of the innovative and investment mechanism for providing competitiveness of the enterprise are formulated.

Keywords: innovative and investment mechanism, competitiveness of the enterprise, principles, factors, level of influence.

Постановка проблеми. Формування інноваційно-інвестиційної моделі розвитку національної економіки передбачає прискорення темпів трансформаційних процесів в Україні, базовою передумовою яких має стати підвищення конкурентоспроможності вітчизняних підприємств на національному та світовому ринках, однією з найвпливовіших складових якої є інноваційно-інвестиційна спроможність підприємств.

Трансформаційний характер економіки України характеризується, з одного боку, активізацією євроінтеграційних процесів, а з іншого, – наявністю кризових явищ, які є наслідками дії геополітичних факторів та структурних диспропорцій, що має деструктивний характер впливу на розвиток економіки країни. Такі умови висувають до підприємств комплекс певних вимог до забезпечення їх конкурентоспроможності, які базуються на: створенні ефективних механізмів управління інноваційно-інвестиційною діяльністю на основі взаємодії та збалансованості усіх складових інноваційно-інвестиційного процесу; забезпеченні високих темпів інноваційного розвитку через пошук нових джерел фінансування та підвищення ефективності використання інвестиційних ресурсів; розробки і реалізації комплексу заходів, спрямованих на підвищення здатності підприємства реагувати та адаптуватися до потреб ринку в умовах мінливого зовнішнього середовища, збереження економічної безпеки та конкурентних позицій на ринку. Вирішення цих завдань обумовлює необхідність розробки ефективного інноваційно-інвестиційного механізму забезпечення конкурентоспроможності підприємства.

Аналіз останніх досліджень чи публікацій. Інноваційно-інвестиційні аспекти забезпечення конкурентоспроможності підприємства висвітлено у роботах таких науковців, як: І.В. Алексєєв і А.Г. Оленець [1], В.В. Козик, О.Ю. Ємельянов та Т.О. Петрушка [2], У.Л. Сторожилова [3], Ю.М. Уткіна і К.Ю. Сюсько [4], А.А. Пабат і С.Ю. Хамініч [5], М.І. Небава, Ю.Ю. Бурєнніков і Д.М. Бершов [6]. Особливості функціонування інноваційно-інвестиційного механізму підвищення ефективності діяльності та розвитку підприємств різних галузей досліджувалися вченими: Т.Ю. Бортнюк [7], Г.В. Жаворонкової та І. П. Садловської [8], О.М. Кальченко [9], О.В. Комеліної [10, 11], Т.О. Кутковецької [12], О.А. Паршиної [13], Н.С. Ситник [14], Г.А. Смоквіної [15, 16], Л.В. Смолій [17], А.В. Сташук [18], А.З. Хуснутдинова [19].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Проте їх аналіз свідчить про відсутність єдиного підходу до розкриття сутності та методологічних основ формування та функціонування інноваційно-інвестиційного механізму забезпечення конкурентоспроможності підприємства.

Постановка завдання. Метою дослідження є розробка методологічних аспектів функціонування інноваційно-інвестиційного механізму забезпечення конкурентоспроможності підприємства.

Виклад основного матеріалу дослідження. Багатогранність використання певних дефініцій понятійно-категоріального апарату у науковій літературі в межах предметної області дослідження обумовила необхідність звернутися до визначення базових понять, наведених у тлумачних словниках [20-23], що наведено у таблиці 1.

Таблиця 1

Визначення базових дефініцій наукового дослідження

Базова дефініція	Визначення за тлумачним словником			
	Бусел В.Т.[20]	Єфремова Т.Ф.[21]	Ожегов С.І.[22]	Ушаков Д.М.[23]
Механізм	- сукупність станів і процесів, з яких складається певне фізичне, хімічне та ін. явище	- сукупність станів і процесів, з яких складається яке-небудь фізичне, хімічне, фізіологічне й т.п. явище - система, устрій, що визначають порядок	- послідовність станів, процесів, що визначають собою яку-небудь дію, явище; - система, устрій, що визначають порядок якого-небудь виду діяльності	- внутрішній устрій, система функціонування чого-небудь, апарат якого-небудь виду діяльності
Спроможність	- властивість за значенням "спроможний"; - здатність до здійснення чого-небудь; - наявність умов, сприятливих до чого-небудь, обставин, які допомагають чомусь; - можливість; матеріальна можливість	- природне формування; схильність до засвоєння чого-небудь, до занять чим-небудь; - можливість, уміння що-небудь робити; - стан, якість, властивість, що дозволяють здійснювати ті чи інші дії, виконувати ту чи іншу роботу		
Конкуренція	- суперництво в якій-небудь галузі, боротьба за досягнення кращих наслідків, змагання; - боротьба між товаровиробниками за вигідніші умови виробництва і збуту товарів; - міжгалузева конкуренція – один із видів конкурентної боротьби між підприємствами	- суперництво у чому-небудь, боротьба за досягнення кращих результатів	- суперництво; боротьба за досягнення кращих вигід, переваг	- змагання, суперництво у чому-небудь, витримати конкуренцію
Конкурувати	- боротися з ким-небудь за	- суперничати,	- вступати в	- перебувати у

	досягнення кращих наслідків, змагатися; - витримувати конкуренцію з ким-небудь; - брати участь у конкуренції	боротися з ким-небудь за досягнення кращих результатів	конкуренцію з ким-небудь	стані конкуренції
Конкурентоспроможний (конкурентоспроможність)	Конкурентоспроможність – здатність до конкуренції	Конкурентоспроможний – той, хто спроможний витримувати конкуренцію	Конкурентоспроможний – спроможний витримувати конкуренцію, протистояти конкурентам	-

Джерело: складено авторами.

На основі аналізу базових дефініцій було визначено поняття механізм, під яким пропонується розуміти сукупність певних структурних елементів (можливостей, станів, процесів, властивостей), які через їх взаємодію забезпечують функціонування будь-якої системи.

Взаємодія підприємства із зовнішнім середовищем породжує таке явище як конкуренція, під якою розуміється суперництво підприємств в певній галузі з метою досягнення кращих результатів. А під конкурентоспроможністю розуміється здатність до конкуренції, тобто спроможність конкурувати.

На основі визначеної інтерпретації базового поняття "механізм" запропоновано похідне поняття "інноваційно-інвестиційний механізм підприємства" (І-ІМ), під яким пропонується розуміти комплекс структурних елементів і заходів для побудови інфраструктури інноваційно-інвестиційної діяльності підприємства з метою реалізації можливостей забезпечення його розвитку.

Поняття "інноваційно-інвестиційний механізм забезпечення конкурентоспроможності підприємства" (І-ІМЗКП) інтерпретується як сукупність структурних елементів (інноваційно-інвестиційний, еволюційно-поведінковий, організаційно-економічний), принципів, методів, важелів та інструментів впливу на інноваційно-інвестиційні процеси, узгодження та ефективна взаємодія яких спрямована на підвищення рівня конкурентоспроможності підприємства.

Визначення методологічних аспектів функціонування І-ІМЗКП базується на принципах еволюційно-поведінкової теорії, яка в найбільшій мірі відбиває

особливості формування управлінських механізмів, які характеризують конкурентну поведінку економічних агентів.

Особливістю та відмінністю запропонованого у роботі підходу від існуючих є інтеграція та взаємодія трьох структурних елементів різнорівневого характеру в процесі забезпечення конкурентоспроможності підприємства:

1) інноваційно-інвестиційного, що характеризує здатність забезпечувати конкурентоспроможність і розвиток підприємства на основі інтеграції та успішної реалізації інноваційних та інвестиційних процесів;

2) еволюційно-поведінкового, який представляє сукупність властивостей підприємства, що характеризують можливість і здатність до стійкого розвитку (безпека), поведінку у конкурентному середовищі (активність) та реакцію на вплив факторів зовнішнього і внутрішнього середовища (чутливість, гнучкість);

3) організаційно-економічного як складової управлінського впливу на інноваційно-інвестиційну спроможність підприємства та поведінку підприємства як економічного агента у конкурентному середовищі, результатом чого є зміна властивостей системи (активність, чутливість, гнучкість), забезпечуючи стійкий розвиток в умовах мінливості факторів зовнішнього і внутрішнього середовища.

Таким чином, інноваційно-інвестиційна складова характеризує здатність і можливість задіяти інноваційно-інвестиційний потенціал підприємства. Еволюційно-поведінкова складова свідчить про можливість інноваційно-інвестиційного стійкого розвитку, здатність протистояти конкурентам, спроможність до адаптації, спроможність до збереження ринкових позицій, здатність до створення та використання конкурентних переваг. Організаційно-економічна складова забезпечує взаємодію перших двох елементів через реалізацію підсистем забезпечення, принципів, функцій, методів, важелів та інструментів управлінського впливу.

При цьому 1-й рівень забезпечення, до якого відноситься інноваційно-інвестиційна складова, – це область вирішення тактичних та оперативних задач в процесі господарської діяльності підприємства, а 2-й рівень забезпечення (еволюційно-поведінкова складова) – область вирішення стратегічних задач. Слід зазначити, що організаційно-економічна складова охоплює обидва рівні, оскільки забезпечує безпосередньо управління інноваційно-інвестиційною спроможністю підприємства та його поведінкою у конкурентному середовищі.

Просторовий зв'язок та взаємодія структурних елементів І-ІМЗКП наведений на рис. 1.

Базовою властивістю І-ІМЗКП є спроможність задіяти та забезпечити ефективну взаємодію трьох основних структурних складових, яка пов'язує поведінку підприємства у конкурентному середовищі та його інноваційно-інвестиційну спроможність, забезпечуючи взаємодію станів, процесів, можливостей і властивостей всієї системи через задіяння організаційно-економічної складової. Інноваційно-інвестиційна спроможність характеризує здатність до розробки та впровадження будь-яких інноваційно-інвестиційних заходів, результати реалізації яких спрямовані на забезпечення конкурентоспроможності підприємства.

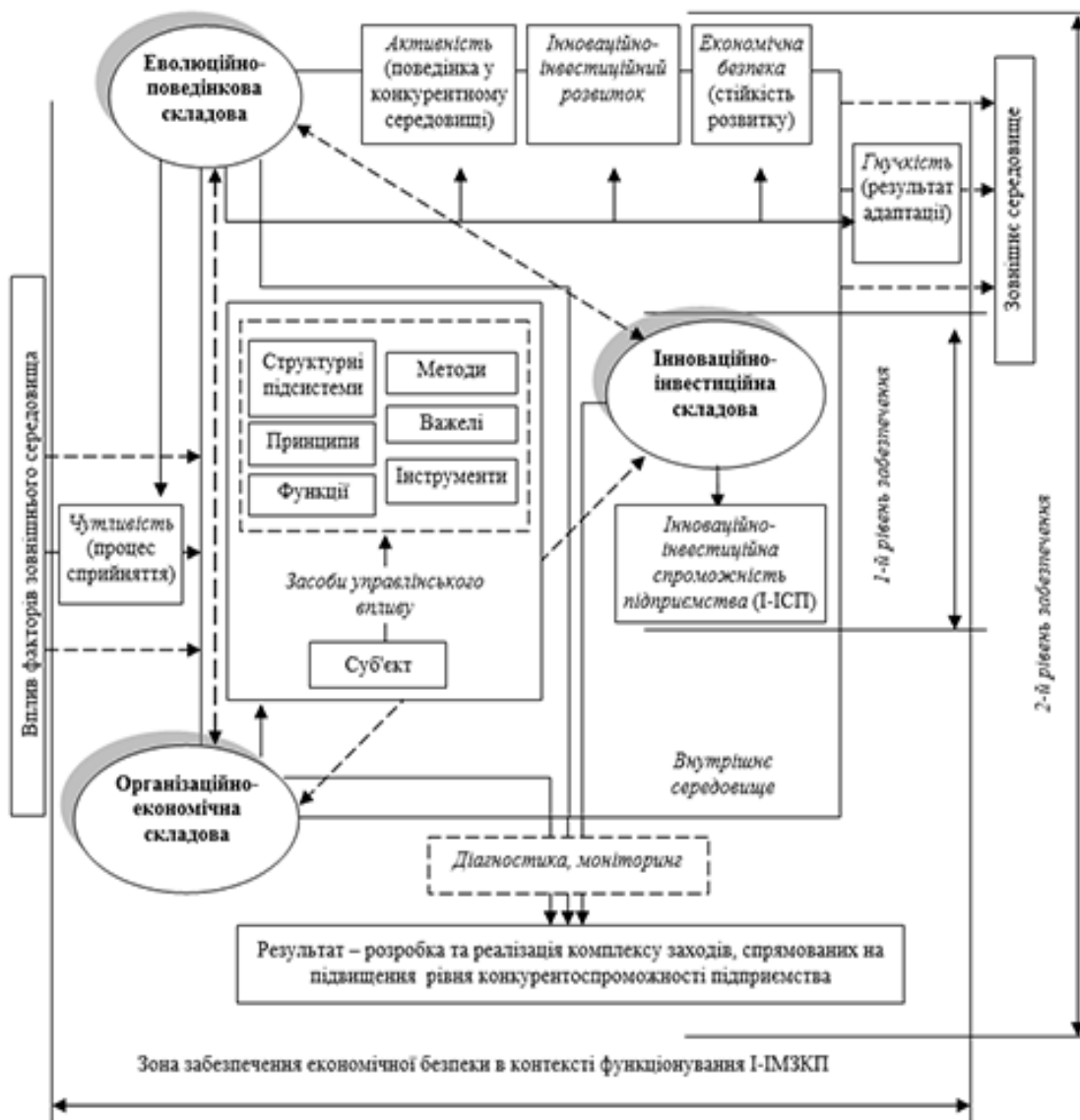
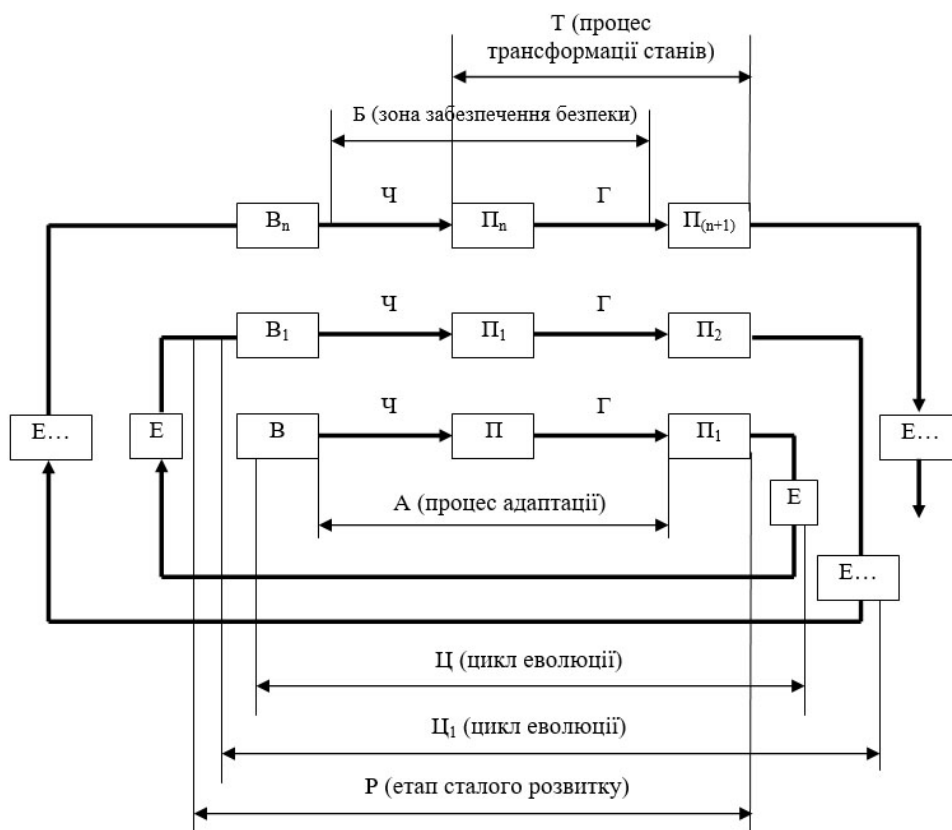

Рис.1. Просторовий зв'язок та взаємодія структурних елементів І-ІМЗКП

Джерело: розроблено авторами.

Кінцевим результатом ефективної дії І-ІМЗКП є розробка та реалізація комплексу заходів, які ґрунтуються на результатах діагностики з подальшим моніторингом, спрямованих на підвищення рівня конкурентоспроможності підприємства, що є базою для оцінки можливостей стійкого інноваційно-інвестиційного розвитку підприємства.

Чутливість і гнучкість можна віднести до елементів адаптаційного процесу, де "чутливість" означає початок такого процесу у вигляді реагування та сприйняття змін факторів зовнішнього і внутрішнього середовища, а "гнучкість" – кінцевий етап даного процесу, що виражається у пристосуванні системи та адаптації її властивостей до вже змінених умов зовнішнього і внутрішнього середовища. Цей процес має циклічний характер та повторюється кожного разу зі зміною параметрів зовнішнього та внутрішнього походження, що забезпечує постійний розвиток (еволюцію) об'єкта управління. Такий процес розвитку може бути представлений у вигляді еволюційної спіралі підприємства, яка наведена на рис. 2.

Рис. 2. Еволюційна спіраль трансформації станів і властивостей системи (підприємства як об'єкта управління) через призму еволюційно-поведінкової теорії

Джерело: розроблено авторами.

Умовні позначення на рис. 2:

В – вплив факторів зовнішнього та внутрішнього середовища;

П – підприємство (стан системи як об'єкта управління);

Ч – чутливість як здатність підприємства сприймати інформацію про вплив факторів зовнішнього середовища;

Г – гнучкість як результат реакції підприємства на вплив факторів зовнішнього середовища (приспосовування);

А – процес адаптації, який містить сукупність трансформаційних процесів, починаючи з моменту сприйняття, закінчуючи останніми процесами приспосовування системи до впливу факторів конкурентного середовища;

П₁ – якісно новий стан системи в результаті адаптаційних процесів (нова організаційна форма в результаті трансформації або інтеграційних процесів, нові властивості, інша спрямованість розвитку тощо);

Е – процес еволюції;

Р – етап сталого розвитку;

В₁ – трансформований вплив факторів зовнішнього середовища в результаті взаємодії з також трансформованим об'єктом впливу (П) та іншими елементами конкурентного середовища;

П₂ – якісно новий стан системи в результаті впливу (В₁) та адаптаційних процесів (нова організаційна форма в результаті трансформації або інтеграційних процесів, нові властивості, інша спрямованість розвитку тощо);

Е... – продовження процесу еволюції (Е);

В_n – вплив трансформованих факторів на деякому (n-му) рівні розвитку (еволюції) системи;

П_n – якісно новий стан системи, що відповідає (n-му) рівню розвитку (еволюції);

П_(n+1) – оновлений стан системи після адаптаційних процесів на n-му рівні розвитку (еволюції);

Т – трансформація станів системи в результаті еволюції (П → П₁, П₁ → П₂, ..., П_n → П_(n+1));

Ц – цикл еволюції, який представляє собою певну послідовність управлінських процесів і трансформацій станів системи, що повторюються протягом всього життєвого циклу підприємства (вплив факторів, процес адаптації, процес трансформації стану системи (П → П₁) та період еволюції (Е))

до моменту впливу факторів вже зміненого стану зовнішнього середовища (B_1));

Π_1 – цикл еволюції, який представляє собою певну послідовність управлінських процесів і трансформацій станів системи, що повторюються протягом всього життєвого циклу підприємства (вплив факторів, процес адаптації, процес трансформації стану системи ($\Pi_1 \rightarrow \Pi_2$) та період повільної еволюції (E...)) до моменту впливу факторів вже зміненого стану зовнішнього середовища (B_n));

Б – зона забезпечення економічної безпеки підприємства в контексті функціонування І-ІМЗКП як основа стійкого розвитку.

Графічна візуалізація еволюційної спіралі по суті відбиває механізм розвитку підприємства з точки зору еволюційно-поведінкової парадигми.

Динамізм функціонування І-ІМЗКП проявляється через історичний характер розвитку, коли стан і властивості системи на наступному рівні залежать від стану і властивостей на попередньому етапі еволюції системи.

Період адаптації підприємства до умов зовнішнього середовища має супроводжуватися моніторингом та оцінкою стану конкурентного середовища, поведінки його суб'єктів між собою, характеру впливу факторів і загроз, які мають деструктивний вплив і можуть викликати організаційні диспропорції. Це обумовлює необхідність розробки та використання відповідного методичного інструментарію, який дозволить діагностувати потенційні загрози дестабілізаційного характеру з метою розробки відповідних заходів, спрямованих на підвищення економічної безпеки підприємства.

Ефективність адаптаційних процесів залежатиме від поведінки підприємства у конкурентному середовищі, що, у свою чергу, визначатиметься:

- потенційними можливостями самого підприємства;
- спроможністю реагувати на вплив факторів зовнішнього середовища;
- інтерактивністю економічних агентів на ринку у взаємодії з факторами мінливого зовнішнього середовища;
- приналежністю до конкретної соціально-конкурентної ніші на поточному етапі розвитку підприємства (еволюційному циклі);
- мірою інерційного тиску факторів зовнішнього середовища та інерційністю самої системи;

- ступенем ізоморфізму конкурентного середовища, коли організаційні характеристики змінюються під впливом прагнення до забезпечення сумісності з характеристиками зовнішнього середовища;

- впливом когнітивних факторів на економічну поведінку суб'єктів в процесі прийняття управлінських рішень (психологічна природа економічної поведінки в умовах недостатності та невизначеності інформації), що відповідає принципу обмеженої раціональності, який покладено в основу еволюційно-поведінкової парадигми.

Позитивним результатом пристосування до умов зовнішнього середовища буде трансформація стану підприємства у якісно новий стан, який може супроводжуватися зміною організаційно-правової форми, внутрішніх властивостей системи управління, що, обумовлено принципом позитивного природного відбору.

Негативний результат адаптаційних процесів для підприємств, які не витримали конкуренцію, буде виражатися у зупиненні розвитку, завершенні еволюційного циклу, що характеризується принципом негативного природного відбору.

Післяадаптаційним етапом є період повільної еволюції, що характеризується функціонуванням підприємства у відносно стабільному середовищі в умовах відносної рівноваги до моменту реакції зовнішнього середовища на трансформаційні процеси та характер поведінки економічних агентів у конкурентному середовищі.

Загальні та специфічні принципи функціонування І-ІМЗКП в контексті еволюційно-поведінкової теорії наведені у табл. 1.

Таким чином, дієвий І-ІМЗКП має забезпечити своєчасну трансформацію станів і властивостей системи (об'єкта управління) під впливом факторів зовнішнього середовища, дотримуючись рівня економічної безпеки, зберігаючи стійкість розвитку та досягнутий рівень конкурентоспроможності підприємства.

Таким чином, методологічні базові положення забезпечення ефективного функціонування І-ІМЗКП полягають у такому:

- інноваційно-інвестиційний механізм розглядається як інструмент забезпечення конкурентоспроможності економічних агентів на мікро-, мезо-, макро- та міжнародному рівнях;

- комбінування принципів еволюційно-поведінкової теорії (в межах поведінкової парадигми) та загальної теорії систем;
- багатокомпонентна структура І-ІМЗКП, яка виражається у наявності трьох основних складових (інноваційно-інвестиційної, еволюційно-поведінкової, організаційно-економічної), що потребує додаткової методологічної бази для обґрунтування їх взаємодії.

Таблиця 1

Принципи функціонування І-ІМЗКП

Принцип	Змістовно-функціональна характеристика
<i>Загальні принципи еволюційно-поведінкової концепції</i>	
Системність	передбачає використання системного підходу в розбудові об'єкту дослідження; будь-який об'єкт розглядається як система, що дозволяє врахувати взаємозв'язки та взаємодію всіх її елементів
Обмеженої раціональності	передбачає, що економічні агенти діють згідно із поведінковою реакцією, але ця поведінка має психологічну природу; процес прийняття рішень передбачає досягнення не максимального результату, а прийняття найбільш ефективного варіанту рішення
Нелінійність	передбачає багатовекторність розвитку системи в точці порушення стабільного режиму функціонування
Динамізм	реалізується через історично-еволюційний характер розвитку, тобто кожен сучасний стан розвитку системи є наслідком попереднього етапу та причиною майбутнього стану, в результаті чого поведінкові характеристики економічних агентів змінюються як реакція на зміну ринкової ситуації
Нерівномірність	обумовлена зміною еволюційних, стрибкоподібних етапів на революційні і кризові періоди розвитку, що обумовлює природно-історичний характер процесу розвитку та протягом яких відбувається зникнення або якісна перебудова неконкурентоспроможних фірм, утворення нових організаційних форм
Невизначеність	означає непередбачуваний характер майбутніх подій, що обумовлює їх ймовірнісний характер розвитку
Інтерактивність	полягає в тому, що розвиток залежить від характеру адаптаційних процесів інших організацій даної популяції, які конкурують між собою за ресурси та визнання
Інерційність	обумовлена внутрішніми структурними диспропорціями та впливом факторів зовнішнього середовища; підвищення інерційного тиску знижує адаптивні здібності організації та підвищується ймовірність впливу на неї природного відбору у зовнішньому середовищі
Природного відбору	пов'язаний зі зникненням організаційних форм, які не витримали конкуренцію
Адаптації	обумовлює спроможність системи пристосовуватися до умов зовнішнього середовища через управлінські рішення
Ізоморфізму	полягає у тому, що різноманіття зовнішніх середовищ обумовлює і породжує різноманіття організаційних форм; організаційні характеристики змінюються у напрямі підвищення сумісності з характеристиками зовнішнього середовища
<i>Специфічні принципи ефективного функціонування І-ІМЗКП</i>	
Релевантності	передбачає як оцінку міри відповідності, так і ступеня практичної застосовності результату, а також міри соціальної застосовності варіанта вирішення проблеми
Комплементарності	передбачає не тільки симбіоз базових понять (інновації та інвестиції), а і можливість (та спроможність) інтегруватися з іншими економічними суб'єктами в результаті еволюційних та адаптаційних процесів, що виражається симбіотичним характером взаємодії
Синергії	дозволяє враховувати системну взаємодію та визначати синергетичний ефект як результат дії принципу комплементарності
Збереження конкурентних переваг	представляє собою досягнення, збереження та підвищення рівня конкурентоспроможності підприємства
Забезпечення економічної безпеки	передбачає врахування особливостей функціонування І-ІМЗКП в контексті економічної безпеки та забезпечення рівня захищеності підприємства від негативного впливу загроз зовнішнього і внутрішнього походження
Дивергентності	характеризує спроможність ідентифікувати об'єкт з різних боків в системі його множинних зв'язків з іншими об'єктами, їх властивостями та відносинами, враховуючи економічність, пропорційність, науковість, цілеспрямованість, пріоритетність
Обмеженої інформативності	реалізація пов'язується з обмеженими можливостями отримання повної інформації про інноваційно-інвестиційну діяльність підприємства та про фактори впливу зовнішнього середовища
Альтернативності	передбачає розробку та використання альтернативних сценаріїв розвитку подій в процесі прийняття управлінських рішень

Джерело: розроблено авторами.

Висновки. Таким чином, запропонований підхід розширює і змінює існуючі уявлення про структуру інноваційно-інвестиційного механізму, дія якого спрямована на забезпечення конкурентоспроможності підприємства, та передбачає комплексну узгодженість всіх його елементів з урахуванням інституційних факторів інноваційно-інвестиційної діяльності, тенденцій розвитку інноваційно-інвестиційного середовища на мікро-, мезо-, макро- та міжнародному рівнях, системи факторів зовнішнього середовища деструктивного характеру та впливу когнітивних факторів поведінки економічних агентів у конкурентному середовищі.

Сучасний погляд на взаємодію економічних агентів у конкурентному середовищі в межах еволюційно-поведінкової теорії обумовлює необхідність розробки спеціальних підходів і методів управління, що є предметом подальших наукових досліджень.

Література

1. Алексеев І.В. Прийнятність інновацій і конкурентоспроможність підприємств / І.В. Алексеев, А.Г. Оленець // Теоретичні та прикладні питання економіки : збірник наукових праць. – К. : Видавничо-поліграфічний центр "Київський університет", 2009. – Вип. 19. – С. 147-153.
2. Козик В.В. Інвестиційно-інноваційний механізм забезпечення конкурентоспроможності промислових підприємств / В.В. Козик, О.Ю. Ємельянов, Т.О. Петрушка // Проблеми економіки. – 2014. – № 1. – С. 52-58.
3. Сторожилова У.Л. Забезпечення конкурентостійкості підприємства через інноваційно-інвестиційний механізм: Автореф. дис... канд. екон. наук: 08.06.01 / У.Л. Сторожилова ; Укр. держ. акад. залізн. трансп. – Х., 2006. – 19 с.
4. Уткіна Ю.М. Інноваційно-інвестиційні підходи до забезпечення конкурентоспроможності українських підприємств на глобальних конкурентних ринках / Ю.М. Уткіна, К.Ю. Сюсько // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2015. – Вип. 52. – С. 149-157.
5. Пабат А.А. Роль інвестицій у підвищенні конкурентоспроможності національної економіки / А.А. Пабат, С.Ю. Хамініч // Проблеми науки. – 2007. – № 1. – С. 2-6.

6. Небава М.І. Інноваційно-інвестиційні аспекти підвищення конкурентоспроможності економіки регіонів / М.І. Небава, Ю.Ю. Буренніков, Д. М. Бершов // Вісник Вінницького політехнічного інституту. – 2004. – № 5. – С. 37-42.

7. Бортнюк Т.Ю. Інноваційно-інвестиційні механізми підвищення енергоефективності національної економіки : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.03 / Т.Ю. Бортнюк ; Нац. ун-т вод. госп-ва та природокористування. – Рівне, 2015. – 20 с.

8. Жаворонкова Г.В. Інвестиційні механізми стратегії інноваційного розвитку підприємств транспортно-дорожнього комплексу та галузі зв'язку України / Г. В. Жаворонкова, І. П. Садловська // Залізн. трансп. України. – 2009. – № 1. – С. 24-27.

9. Кальченко О.М. Інноваційно-інвестиційний механізм підвищення ефективності підприємств туристичної галузі : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.04 / О.М. Кальченко; Вищ. навч. закл. Укоопспілки "Полтав. ун-т економіки і торгівлі". – Полтава, 2012. – 20 с.

10. Комеліна О.В. Науково-методологічні основи формування інноваційно-інвестиційного механізму соціально-економічного розвитку регіонів України : автореф. дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.05 / О. В. Комеліна; Полтав. нац. техн. ун-т ім. Ю. Кондратюка. – Полтава, 2010. – 40 с.

11. Комеліна О.В. Інноваційно-інвестиційні механізми сучасного розвитку регіону / О. В. Комеліна // Економіка і регіон. – 2011. – № 3. – С. 16-21.

12. Кутковецька Т.О. Інноваційно-інвестиційний механізм вдосконалення ресурсного потенціалу садівницьких аграрних підприємств / Т.О. Кутковецька // Наука й економіка. – 2013. – № 4 (32), Т. 2. – С.163-166.

13. Паршина О.А. Інноваційно-інвестиційний механізм підвищення ефективності функціонування підприємств хімічної та нафтохімічної промисловості / О.А. Паршина // Держава та регіони. Серія Економіка та підприємництво. – 2011. – Вип. 6. – С. 252-256.

14. Ситник Н.С. Інвестиційно-інноваційні механізми модернізації сфери товарного обігу / Н.С. Ситник // Науковий вісник Буковинського державного фінансово-економічного університету. Економічні науки. – 2013. – Вип. 2. – С. 131-136.

15. Смоквіна Г.А. Інноваційно-інвестиційний та регуляторний механізми ринкової трансформації : монографія / Г.А. Смоквіна. – Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2005. – 128 с.

16. Смоквіна Г.А. Формування ефективного інноваційно-інвестиційного механізму / Г. А. Смоквіна // Актуальні проблеми державного управління : зб. наук. пр. ОРІДУ. – О., 2006. – Вип. 2 (26). – С. 282-287.

17. Смолій Л.В. Формування інвестиційного механізму інноваційного розвитку буряківництва / Л.В. Смолій // Інноваційна економіка. – 2010. – № 3. – С. 168 – 173.

18. Сташук А.В. Інноваційно-інвестиційний механізм управління об'єктами водного господарства : автореф. дис ... канд. екон. наук / А.В. Сташук. – Рівне, 2013. – 20 с.

19. Хуснутдинов А.З. Формирование инновационно-инвестиционного механизма в институциональной среде : автореф. дис ... док. екон. наук : 08.00.01 – Экономическая теория. – Казань, 2011. – 40 с.

20. Бусел В.Т. Великий тлумачний словник сучасної української мови / В.Т. Бусел. – Київ, Ірпінь. – Перун, 2005. – 1728 с.

21. Ефремова Т.Ф. Толковый словарь служебных частей речи русского языка : Около 15 000 словарных статей : Около 22 000 семантических единиц / Т.Ф. Ефремова. – 2-е изд., испр. – М. : ООО "Издательство Астрель" : ООО "Издательство АСТ", 2004. – 814 с.

22. Ожегов С.И. Толковый словарь русского языка / С.М. Ожегов, Н.Ю. Шведова / Российская академия наук; Институт русского языка им. В.В. Виноградова. – 4-е изд., дополненное. – М. : ООО "ИТИ ТЕХНОЛОГИИ", 2003. – 944 с.

23. Толковый словарь русского языка : В 4 т. / Под ред. Л.Н. Ушакова. – М. : ООО "Издательство Астрель", ООО "Издательство АСТ", 2000. – 848 с.

References

1. Aliksieiev I.V. Pryiniatnist innovatsii i konkurentospromozhnist pidpriemstv / I.V. Aliksieiev, A.H. Olenets // Teoretychni ta prykladni pytannia ekonomiky : zbirnyk naukovykh prats. – K. : Vydavnycho-polihrafichnyi tsentr "Kyivskiy universytet", 2009. – Vyp. 19. – S. 147-153.

2. Kozyk V.V. Investytsiino-innovatsiyni mekhanizm zabezpechennia konkurentospromozhnosti promyslovykh pidpriemstv / V.V. Kozyk, O.Iu. Yemelianov, T.O. Petrushka // Problemy ekonomiky. – 2014. – № 1. – S. 52-58.

3. Storozhylova U.L. Zabezpechennia konkurentostiikosti pidpriumstva cherez innovatsiino-investytsiinyi mekhanizm: Avtoref. dys... kand. ekon. nauk: 08.06.01 / U.L. Storozhylova ; Ukr. derzh. akad. zalizn. transp. – Kh., 2006. – 19 s.
4. Utkina Yu.M. Innovatsiino-investytsiini pidkhody do zabezpechennia konkurentospromozhnosti ukrainskykh pidpriumstv na hlobalnykh konkurentnykh rynkakh / Yu.M. Utkina, K.Iu. Siusko // Visnyk ekonomiky transportu i promyslovosti. – 2015. – Vyp. 52. – S. 149-157.
5. Pabat A.A. Rol investytsii u pidvyshchenni konkurentospromozhnosti natsionalnoi ekonomiky / A.A. Pabat, S.Iu. Khaminich // Problemy nauky. – 2007. – № 1. – S. 2-6.
6. Nebava M.I. Innovatsiino-investytsiini aspekty pidvyshchennia konkurentospromozhnosti ekonomiky rehioniv / M.I. Nebava, Yu.Iu. Buriennikov, D. M. Bershov // Visnyk Vinnytskoho politekhnichnoho instytutu. – 2004. – № 5. – S. 37-42.
7. Bortniuk T.Iu. Innovatsiino-investytsiini mekhanizmy pidvyshchennia enerhoefektyvnosti natsionalnoi ekonomiky : avtoref. dys. ... kand. ekon. nauk : 08.00.03 / T.Iu. Bortniuk ; Nats. un-t vod. hosp-va ta pryrodokorystuvannia. – Rivne, 2015. – 20 s.
8. Zhavoronkova H.V. Investytsiini mekhanizmy stratehii innovatsiinoho rozvytku pidpriumstv transportno-dorozhnoho kompleksu ta haluzi zviazku Ukrainy / H. V. Zhavoronkova, I. P. Sadlovska // Zalizn. transp. Ukrainy. – 2009. – № 1. – S. 24-27.
9. Kalchenko O.M. Innovatsiino-investytsiinyi mekhanizm pidvyshchennia efektyvnosti pidpriumstv turystychnoi haluzi : avtoref. dys. ... kand. ekon. nauk : 08.00.04 / O.M. Kalchenko; Vysch. navch. zakl. Ukoopspilky "Poltav. un-t ekonomiky i torhivli". – Poltava, 2012. – 20 s.
10. Komelina O.V. Naukovo-metodolohichni osnovy formuvannia innovatsiino-investytsiinoho mekhanizmu sotsialno-ekonomichnoho rozvytku rehioniv Ukrainy : avtoref. dys. ... d-ra ekon. nauk : 08.00.05 / O. V. Komelina; Poltav. nats. tekhn. un-t im. Yu. Kondratiuka. – Poltava, 2010. – 40 c.
11. Komelina O.V. Innovatsiino-investytsiini mekhanizmy suchasnoho rozvytku rehionu / O. V. Komelina // Ekonomika i rehion. – 2011. – № 3. – S. 16-21.
12. Kutkovetska T.O. Innovatsiino-investytsiinyi mekhanizm vdoskonalennia resursnoho potentsialu sadivnytskykh ahrarnykh pidpriumstv / T.O. Kutkovetska // Nauka y ekonomika. – 2013. – № 4 (32), T. 2. – S.163-166.
13. Parshyna O.A. Innovatsiino-investytsiinyi mekhanizm pidvyshchennia efektyvnosti funktsionuvannia pidpriumstv khimichnoi ta naftokhimichnoi promyslovosti / O.A. Parshyna // Derzhava ta rehiony. Serii Ekonomika ta pidpriumnytstvo. – 2011. – Vyp. 6. – S. 252-256.
14. Sytnyk N.S. Investytsiino-innovatsiini mekhanizmy modernizatsii sfery tovarnoho obihu / N.S. Sytnyk // Naukovi visnyk Bukovynskoho derzhavnoho finansovo-ekonomichnoho universytetu. Ekonomichni nauky. – 2013. – Vyp. 2. – S. 131-136.
15. Smokvina H.A. Innovatsiino-investytsiinyi ta rehuliatorny mekhanizmy rynkovo transformatsii : monohrafiia / H.A. Smokvina. – Odesa: ORIDU NADU, 2005. – 128 s.

16. Smokvina H.A. Formuvannia efektyvnoho innovatsiino-investytsiinoho mekhanizmu / H. A. Smokvina // Aktualni problemy derzhavnoho upravlinnia : zb. nauk. pr. ORIDU. – O., 2006. – Vyp. 2 (26). – S. 282-287.
17. Smolii L.V. Formuvannia investytsiinoho mekhanizmu innovatsiinoho rozvytku buriakivnytstva / L.V. Smolii // Innovatsiina ekonomika. – 2010. – № 3. – S. 168 – 173.
18. Stashuk A.V. Innovatsiino-investytsiinyi mekhanizm upravlinnia ob'ektamy vodnoho hospodarstva : avtoref. dys ... kand. ekon. nauk / A.V. Stashuk. – Rivne, 2013 . – 20 s.
19. Husnutdinov A.Z. Formirovanie innovacionno-investicionnogo mehanizma v institucionalnoy srede : avtoref. dis ... dok. ekon. nauk : 08.00.01 – Ekonomicheskaya teoriya. – Kazan, 2011. – 40 s.
20. Busel V.T. Velykyi tlumachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy / V.T. Busel. – Kyiv, Irpin. – Perun, 2005. – 1728 s.
21. Efremova T.F. Tolkovyy slovar sluzhebnyh chastey rechi russkogo yazyka : Okolo 15 000 slovarnyh statey : Okolo 22 000 semanticheskikh edinic / T.F. Efremova. – 2-e izd., ispr. – M. : OOO "Izdatelstvo Astrel" : OOO "Izdatelstvo AST", 2004. – 814 s.
22. Ozhegov S.I. Tolkovyy slovar russkogo yazyka / S.M. Ozhegov, N.Yu. Shvedova / Rossiyskaya akademiya nauk; Institut russkogo yazyka im. V.V. Vinogradova. – 4-e izd., dopolnennoe. – M. : OOO "ITI TEHNOLOGII", 2003. – 944 s.
23. Tolkovyy slovar russkogo yazyka : V 4 t. / Pod red. L.N. Ushakova.– M. : OOO "Izdatelstvo Astrel", OOO "Izdatelstvo AST", 2000. – 848 s.